

Decision-Making in Choosing Non-Formal Education Among Learners of Different Age Groups at the Din Daeng District Learning Encouragement Center

Aiyakarn Supanun¹, Prompilai Buasuwan² and Sudarat Sarnswang³

¹²³Department of Education, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand

¹Email: aiyakarn.su@ku.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-8342-4154>

²Email: feduplb@ku.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1119-6083>

³Email: sudarat.sar@ku.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-8813-7928>

Received 27/02/2025

Revised 03/03/2025

Accepted 05/04/2025

Abstract

Background and Aims: This study examines the decision-making process in choosing non-formal education among learners of different age groups at the Din Daeng District Learning Encouragement Center. The objective of this research is to compare the levels of decision-making regarding non-formal education among learners of varying age groups within this center.

Methodology: The sample for this study comprised 217 learners from the Din Daeng District Learning Encouragement Center, representing three generational cohorts: Generation X, Generation Y, and Generation Z. The sample size was determined using Yamane's (1973) formula, with a margin of error of 0.05. The Simple Random Sampling technique was then applied to ensure that the selected sample was representative of the population. The research instrument used in this study was a questionnaire on decision-making in selecting non-formal education, consisting of 34 items structured on a 5-point Likert scale. The content validity of the questionnaire was verified, with a content validity index (CVI) ranging from 0.60 to 1.00, while the overall reliability of the questionnaire yielded a Cronbach's alpha coefficient of 0.968, indicating a high level of internal consistency. For data analysis, descriptive statistics, including percentage, mean, and standard deviation, were employed, along with the Mann-Whitney U test to compare differences between generational groups.

Result: The findings indicate that the decision to pursue non-formal education is at a high level, with variations in the influencing factors across different age groups. The most significant factor is educational management, particularly the flexibility of curricula and accessibility to learning resources. In contrast, personal factors exhibit statistically significant differences across age groups, with Generation Y demonstrating higher motivation and commitment than Generation Z, as they seek to develop skills for career advancement. Regarding environmental factors, no statistically significant differences were found between age groups at the 0.05 significance level.

Conclusion: This study highlights that educational management factors significantly influence learners' decisions to pursue non-formal education, particularly in terms of curriculum flexibility

and accessibility to learning resources. Meanwhile, personal factors vary across age groups, with Generation Y demonstrating higher motivation than Generation Z. However, environmental factors do not exhibit statistically significant differences between age groups. These findings underscore the need to develop curriculum structures that address learners' needs and enhance access to learning resources to improve the effectiveness of non-formal education.

Keywords: Non-formal Education, District Learning Encouragement Center

การตัดสินใจเลือกการศึกษานอกระบบของผู้เรียนต่างช่วงวัยในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับเขตดินแดง

อัยการ สุภานันท์¹, พร้อมพิไล บัวสุวรรณ² และสุตารัตน์ สารสว่าง³

ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: งานวิจัยเรื่องการตัดสินใจเลือกการศึกษานอกระบบของผู้เรียนต่างช่วงวัยใน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับเขตดินแดงในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระดับปัจจัยการตัดสินใจเลือกการศึกษานอกระบบของผู้เรียนต่างช่วงวัยในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับเขตดินแดง

ระเบียบวิธีการวิจัย: กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ คือ ผู้เรียนจากศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับเขตดินแดง จากช่วงวัย เจนเนอเรชัน X เจนเนอเรชัน Y และ เจนเนอเรชัน Z จำนวน 217 คน ได้มาจากการใช้การศึกษาในครั้งนี้ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ของ ทาโร ยามาเน (Yamane 1973) ที่ ความคลาดเคลื่อน 0.05 จากนั้นจึงใช้ วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างให้มีความเป็นตัวแทนของประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกการศึกษานอกระบบ จำนวน 34 ข้อ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.968 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ Mann-Whitney U test

ผลการวิจัย: พบว่า การตัดสินใจเลือกศึกษานอกระบบอยู่ในระดับสูง โดย มีความแตกต่างของระดับปัจจัยต่อการตัดสินใจที่แตกต่างกันตามช่วงวัยนั้น ปัจจัยที่มีผลมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านการจัดการศึกษา โดยเฉพาะความยืดหยุ่นของหลักสูตรและการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ขณะที่ปัจจัยด้านบุคคลมีความแตกต่างทางสถิติระหว่างช่วงวัย โดยกลุ่ม เจนเนอเรชัน X,Y มีแรงจูงใจและความมุ่งมั่นสูงกว่า เจนเนอเรชัน Z เนื่องจากต้องการพัฒนาทักษะเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพ ด้านสภาพแวดล้อมพบว่าไม่มีความแตกต่าง

สรุป: ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยด้านการจัดการศึกษามีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษานอกระบบของผู้เรียน โดยเฉพาะความยืดหยุ่นของหลักสูตรและความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ขณะที่ปัจจัยด้านบุคคลมีความแตกต่างระหว่างช่วงวัย โดยกลุ่ม เจนเนอเรชัน X,Y มีแรงจูงใจสูงกว่ากลุ่ม เจนเนอเรชัน Z อย่างไรก็ตาม ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างช่วงวัย ข้อค้นพบนี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาโครงสร้างหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การศึกษานอกระบบ; ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับเขต

บทนำ

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาเด็กและเยาวชนหลุดออกจากระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาของสังคมและประเทศชาติ ข้อมูลจากกรมส่งเสริมการศึกษาพิเศษ (2564) ระบุว่า มีเด็กมากกว่า 238,000 คนที่หลุดออกจากระบบการศึกษา โดยมีสาเหตุหลักมาจากปัญหาเศรษฐกิจ ความไม่พร้อมของครอบครัว และความเปราะบางต่อระบบการศึกษาแบบดั้งเดิม ปัญหานี้ไม่เพียงแต่สร้างความสูญเสียต่อโอกาสทาง

การศึกษาและการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อคุณภาพชีวิต ความสามารถในการแข่งขันในตลาดแรงงาน และความมั่นคงของเศรษฐกิจในระยะยาว

การศึกษานอกระบบจึงกลายเป็นทางเลือกสำคัญที่ช่วยลดผลกระทบจากปัญหาดังกล่าว ด้วยนโยบายสนับสนุนจากรัฐบาล เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้อื่นๆ พ.ศ. 2566 ที่เน้นการพัฒนากระบวนการศึกษานอกระบบให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับความต้องการของประชาชนทุกช่วงวัย รวมถึงการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (กรมส่งเสริมการเรียนรู้, 2566) การศึกษานอกระบบจึงเป็นช่องทางที่สำคัญในการเติมเต็มช่องว่างทางการศึกษา โดยเน้นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละบุคคล ครอบครัว และชุมชน

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษานอกระบบสามารถแบ่งออกได้เป็นสามด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านบุคคล เช่น ความสนใจส่วนตัว ทักษะคิดเชิงบวก และแรงจูงใจภายใน (Kikoria & Sanikidze, 2023) ด้านสังคม เช่น การสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน และเพื่อน (Thai PBS, 2021) และด้านการจัดการศึกษา เช่น ความยืดหยุ่นของหลักสูตรและการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2020) ปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีบทบาทสำคัญในการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับเขตดินแดง เป็นหนึ่งในของสถานศึกษาด้านการศึกษานอกระบบ มีจำนวนผู้เรียนเพิ่มขึ้นในช่วงปีการศึกษา 2566-2567 โดยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 มีจำนวนผู้เรียน 399 คน และเพิ่มขึ้นเป็น 476 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 คิดเป็นร้อยละ 19.30 การเพิ่มขึ้นของผู้เรียนสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการในการศึกษานอกระบบที่สูงขึ้น อันเนื่องมาจากความยืดหยุ่นของระบบและความเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน ด้วยเหตุนี้ การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการตัดสินใจเลือกศึกษานอกระบบในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับเขตดินแดง จึงมีความสำคัญในการทำความเข้าใจลักษณะเฉพาะของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบระดับปัจจัยการตัดสินใจเลือกการศึกษานอกระบบของผู้เรียนต่างช่วงวัยในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับเขตดินแดง

สมมติฐานการวิจัย

ผู้เรียนต่างช่วงวัยมีระดับปัจจัยการตัดสินใจเลือกการศึกษานอกระบบในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับเขตดินแดงแตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษานอกระบบเป็นทางเลือกที่สำคัญสำหรับผู้เรียนที่ต้องการการศึกษาที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับความต้องการเฉพาะบุคคล งานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถแบ่งออกเป็นสามประเด็นหลัก ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยสภาพแวดล้อม และ ปัจจัยด้านการจัดการศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษานอกระบบของผู้เรียนในช่วงวัยที่แตกต่างกัน

ปัจจัยด้านบุคคล Kikoria และ Sanikidze (2023) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ารับการศึกษานอกระบบ พบว่าการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีบทบาทสำคัญในการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนสามารถ

เข้าถึงการศึกษาได้อย่างยืดหยุ่นโดยไม่จำกัดอยู่ในระบบการเรียนแบบทางการ ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพล ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล เช่น อายุและพื้นฐานการศึกษาเดิม ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม เช่น ความเชื่อและการสนับสนุนจากชุมชน ปัจจัยด้านเทคโนโลยี และปัจจัยด้านนโยบายจากภาครัฐ ข้อเสนอแนะสำคัญของงานวิจัยคือ การพัฒนาโยบายและการเข้าถึงเทคโนโลยีเพื่อให้การศึกษานอกระบบสามารถตอบโจทย์ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวคิด Self-Determination Theory ของ Ryan & Deci (2000) ยังระบุว่าแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) เช่น ความพึงพอใจจากการเรียนรู้และความต้องการพัฒนาทักษะ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเลือกศึกษานอกระบบ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ที่ต้องการความก้าวหน้าในชีวิตและอาชีพ

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม งานวิจัยของ Pichierrri et al (2020) ศึกษาผลกระทบของการปิดโรงเรียนในช่วงโควิด-19 ที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยเฉพาะในกลุ่มผู้เรียนที่มีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่าปัจจัยด้านการเข้าถึงทรัพยากร เช่น อินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์การเรียนออนไลน์ เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ การขาดแคลนการสนับสนุนด้านการเรียนรู้จากครอบครัวและชุมชนยังทำให้เยาวชนสูญเสียโอกาสในการพัฒนาทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ที่ไม่ได้มาจากระบบโรงเรียน Eccles & Roeser (2011) พบว่าการสนับสนุนจากครอบครัว เพื่อน และชุมชนช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา ในทำนองเดียวกัน งานวิจัยของ OECD (2021) ระบุว่าเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและการสนับสนุนจากชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อโอกาสในการศึกษานอกระบบ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้เรียนที่มีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจและสังคม ในบริบทของประเทศไทย มุตตาฝา ลำเห (2559) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษานอกระบบในจังหวัดปัตตานี พบว่าผู้เรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวมีแนวโน้มที่จะเลือกศึกษานอกระบบสูงกว่า และมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เป็นระบบมากขึ้น การสนับสนุนทางสังคมนี้ช่วยลดอุปสรรคทางเศรษฐกิจและเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

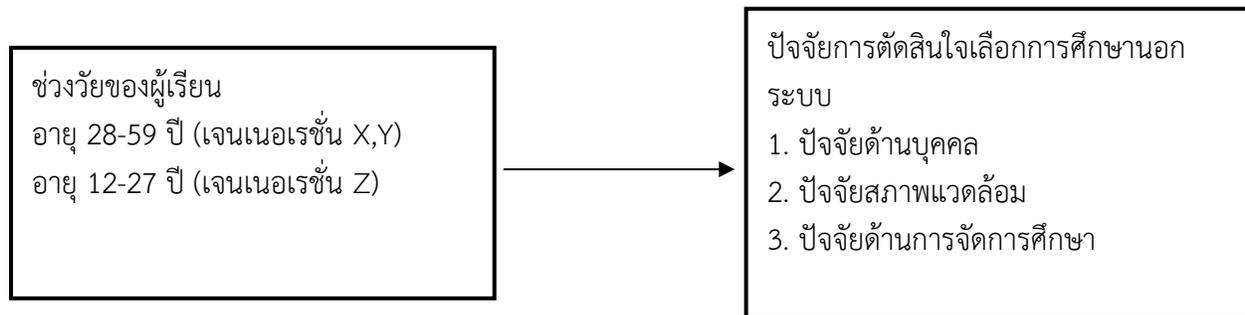
ปัจจัยด้านการจัดการศึกษา ปัจจัยด้านการจัดการศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อการเข้าถึงการศึกษานอกระบบ โดย OECD (2021) ระบุว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เช่น รายได้ของครอบครัว ระดับการสนับสนุนจากชุมชน และโครงสร้างการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการเข้าถึงและความสำเร็จของนักเรียนในการศึกษานอกระบบ (OECD, 2021) ในด้านเทคโนโลยี Means et al. (2014) พบว่า การศึกษานอกระบบที่ใช้ Blended Learning สามารถเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนรู้ได้อย่างมีนัยสำคัญ (Means et al, 2014)

สำหรับประเทศไทย มานะ สนธิวงษานนท์ (2549) พบว่า การบริหารจัดการหลักสูตร และการสนับสนุนจากครู เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้ (มานะ สนธิวงษานนท์, 2549) ในขณะที่ คุณานนต์ วิหคภิรมย์ (2565) ศึกษาการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบ และพบว่าการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรครูและ ความยืดหยุ่นของหลักสูตร เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการศึกษานอกระบบ (คุณานนต์ วิหคภิรมย์, 2565)

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยศึกษาตัวแปรของช่วงวัยของผู้เรียน ประกอบด้วย 2 ช่วงวัย ได้แก่ เจนเนอเรชัน X,Y และเจนเนอเรชัน Z และตัวแปร

ของปัจจัยการตัดสินใจเลือกการศึกษานอกระบบ ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยสภาพแวดล้อม และปัจจัยด้านการจัดการศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เรียน ในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับเขตดินแดง จากการลงทะเบียนเรียนภาคเรียนที่ 1/2567 จำนวน 476 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane 1973: 725) ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวน 217 คน จากนั้นจึงใช้ วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างให้มีความเป็นตัวแทนของประชากร จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ พบว่าจำนวนผู้เรียน เจนเนอเรชั่น X มีจำนวนน้อยเกินไปสำหรับการวิเคราะห์เปรียบเทียบอย่างอิสระในเชิงสถิติ ดังนั้น เพื่อให้การวิเคราะห์มีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการรวมกลุ่มตัวอย่างดังนี้ กลุ่มเจนเนอเรชั่น X จำนวน 11 คน นำไปรวมกลุ่มกับเจนเนอเรชั่น Y จำนวน 73 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามการตัดสินใจเลือกการศึกษานอกระบบของผู้เรียนต่างช่วงวัย

มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการตัดสินใจเลือกการศึกษานอกระบบของผู้เรียนต่างช่วงวัย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามชนิดปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเรื่องปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกการศึกษานอกระบบของผู้เรียนต่างช่วงวัยในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับเขตดินแดง

3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา จากตำรา เอกสารวิชาการ เพื่อให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ และดำเนินการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ

2. ผู้วิจัย ดำเนินการสร้างแบบสอบถามขึ้นเอง ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 34 ข้อ นำแบบสอบถาม

ที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือโดยพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้เทคนิค IOC โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 – 1.00 โดยผู้วิจัยปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

3. นำแบบสอบถามจากข้อที่ 2 ไปทดลองใช้ (Tryout) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.968

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้เรียนศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับเขตดินแดง จำนวน 217 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่ออธิบายจุดมุ่งหมายและความสำคัญของการวิจัย พร้อมทั้งขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บเก็บรวบรวมข้อมูล ถึงผู้เรียนศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับเขตดินแดงที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 217 ฉบับ

4. ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมด เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ระดับการตัดสินใจเลือกการตัดสินใจเลือกการศึกษานอกระบบของผู้เรียนต่างช่วงวัยในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับเขตดินแดง โดยการหาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยรวมและเป็นรายด้าน แล้วแปลความหมายค่าเฉลี่ย

2. วิเคราะห์การตัดสินใจเลือกการศึกษานอกระบบของผู้เรียนต่างช่วงวัยในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับเขตดินแดง โดยการโดยใช้สถิติ Mann-Whitney U test กรณีที่ข้อมูลไม่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการทดสอบด้วยสถิติ t-test independent การแจกแจงไม่ปกติ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ($n = 217$)

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	90	41.47
	หญิง	127	58.53
	ไม่ต้องการระบุ	-	-
	รวม	217	100
ช่วงอายุ	อายุ 28-59 ปี (เจนเนอเรชั่น X,Y)	84	38.71
	อายุ 12-27 ปี (เจนเนอเรชั่น Z)	133	61.29
	รวม	217	100

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	46	21.20
มัธยมศึกษาตอนต้น	94	43.32
มัธยมศึกษาตอนปลาย	77	35.48
รวม	217	100
อาชีพ		
ค้าขาย	23	10.60
รับจ้าง	65	29.95
พนักงานเอกชน	43	19.82
ว่างงาน / ไม่มีงานทำ	58	26.73
อื่น ๆ	28	12.90
รวม	217	100
รายได้		
ไม่มีรายได้	55	25.34
รายได้ไม่เกิน 6,000 บาท	13	6.00
รายได้ 6,001-9,000 บาท	25	11.52
รายได้ 9,001-12,000 บาท	35	16.12
รายได้ 12,001 บาทขึ้นไป	89	41.02
รวม	217	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการศึกษาข้อมูลกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา จำนวน 217 คน พบว่า นักศึกษาหญิงมีสัดส่วนมากกว่านักศึกษาชาย โดยมีนักศึกษาหญิง 127 คน (58.53%) ในขณะที่นักศึกษาชายมีจำนวน 90 คน (41.47%) เมื่อพิจารณาช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เจนเนอเรชัน Z (12-27 ปี) เป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็น 61.29% รองลงมาคือ อายุ 28-59 ปี (เจนเนอเรชัน X,Y) ร้อยละ 38.71 ในส่วนของ ระดับการศึกษาสูงสุดของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักศึกษาร้อยละ 43.32% สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมาคือระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 35.48% และระดับ ประถมศึกษา ร้อยละ 21.20% ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อวิเคราะห์ อาชีพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มที่มีสัดส่วนมากที่สุดคือ ผู้ประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 29.95%) รองลงมาคือ ผู้ที่ว่างงานหรือไม่มีงานทำ (ร้อยละ 26.73%) ตามด้วย พนักงานเอกชน (ร้อยละ 19.82%) และ ผู้ประกอบอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 10.60%) สะท้อนให้เห็นถึง โครงสร้างอาชีพของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยที่ยังไม่มีอาชีพประจำ สอดคล้องเมื่อพิจารณาถึง ระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ร้อยละ 25.34 ของนักศึกษา ไม่มีรายได้ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง นอกจากนี้ นักศึกษาที่มีรายได้ไม่เกิน 6,000 บาท คิดเป็น ร้อยละ 6.00 และกลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 6,001-12,000 บาท รวมกันอยู่ที่ ร้อยละ 27.64 อย่างไรก็ตาม นักศึกษาที่มีรายได้สูงกว่า 12,001 บาทขึ้นไป มีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็น ร้อยละ 41.02

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการตัดสินใจเลือกการศึกษานอกระบบของผู้เรียนต่างช่วงวัย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล การตัดสินใจเลือกการศึกษานอกระบบของผู้เรียนต่างช่วงวัย โดยภาพรวมและรายด้าน ($n = 217$)

ปัจจัยการตัดสินใจเลือกการศึกษานอกระบบ	ช่วงอายุ (เจนเนอเรชัน)	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ปัจจัยด้านบุคคล	อายุ 12-27 ปี (เจนเนอเรชัน Z)	4.16	0.690	มาก
	อายุ 28-43 ปี (เจนเนอเรชัน X,Y)	4.40	0.484	มาก
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม	อายุ 12-27 ปี (เจนเนอเรชัน Z)	4.31	0.659	มาก
	อายุ 28-43 ปี (เจนเนอเรชัน X,Y)	4.46	0.518	มาก
ปัจจัยด้านการจัดการศึกษา	อายุ 12-27 ปี (เจนเนอเรชัน Z)	4.43	0.617	มาก
	อายุ 28-43 ปี (เจนเนอเรชัน X,Y)	4.56	0.586	มากที่สุด
รวม		4.39	0.59	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า โดยภาพรวมปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกการศึกษานอกระบบของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ปัจจัยด้านการจัดการศึกษาในกลุ่มอายุ 28-43 ปี (เจนเนอเรชัน X,Y) ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.586) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในกลุ่มอายุ 28-43 ปี (เจนเนอเรชัน X,Y) ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.518) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ปัจจัยด้านบุคคลในกลุ่มอายุ 12-27 ปี (เจนเนอเรชัน Z) ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.690)

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกการศึกษานอกระบบของผู้เรียนต่างช่วงวัยในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับเขตดินแดง จำแนกตามเจนเนอเรชันในภาพรวมและรายด้าน ($n = 217$)

ปัจจัยการตัดสินใจเลือกการศึกษานอกระบบ	Gen X,Y		Gen Z		Mann-Whitney U	P- value
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ปัจจัยด้านบุคคล	4.40	0.484	4.16	0.690	4568	0.021
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม	4.46	0.518	4.31	0.659	5004	0.176
ปัจจัยด้านการจัดการศึกษา	4.56	0.586	4.43	0.617	4923	0.121
รวม	4.47	0.529	4.30	0.655	4832	0.106

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า โดยภาพรวมปัจจัยการตัดสินใจเลือกการศึกษานอกระบบของกลุ่ม เจนเนอเรชัน X,Y มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า เจนเนอเรชัน Z ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.529 และ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.655 ตามลำดับ) อย่างไรก็ตาม ผลการทดสอบทางสถิติด้วย Mann-Whitney U Test พบว่า ไม่มีความแตกต่าง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในทั้งสองกลุ่มคือ ปัจจัยด้านการจัดการศึกษา โดยกลุ่ม เจนเนอเรชัน X,Y มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.586) ขณะที่กลุ่ม เจนเนอเรชัน Z มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเล็กน้อย ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.617) แต่ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($p = 0.121$) ในขณะที่ ปัจจัยด้านบุคคล เป็นปัจจัยเดียวที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.021$) โดยกลุ่มเจนเนอเรชัน X,Y มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า เจนเนอเรชัน Z

ตอนที่ 3 แบบสอบถามชนิดปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเรื่องปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกการศึกษานอกระบบของผู้เรียนต่างช่วงวัยในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับเขตดินแดง

ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นว่าการศึกษานอกระบบเป็นโอกาสสำคัญสำหรับผู้ที่มีข้อจำกัดโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะผู้ที่มีข้อจำกัดด้านเวลา การทำงาน หรือภาระทางครอบครัว อย่างไรก็ตาม มีปัญหาหลายประการที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ เช่น การขาดแรงจูงใจ ไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจน การบริหารเวลาไม่เหมาะสม และข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ บางคนพบว่าเรียนเข้าใจได้ยากหรือขาดทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนา ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพลดลง ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากผู้เรียน ได้แก่ การพัฒนาระบบสนับสนุนที่ช่วยกระตุ้นแรงจูงใจ การเพิ่มกิจกรรมเสริม เช่น ทัศนศึกษาและการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ รวมถึงการปรับปรุงแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายขึ้น ดังนั้น แนวทางการพัฒนาระบบการศึกษานอกระบบควรมุ่งเน้นไปที่การสร้างแรงจูงใจ การปรับปรุงโครงสร้างการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน และการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าปัจจัยนี้มีผลต่อประสบการณ์การศึกษานอกระบบของผู้เรียน โดยส่วนใหญ่เห็นว่าสภาพแวดล้อมโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ไม่อึดอัด และเอื้อต่อการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาบางประการ เช่น เสียงรบกวนจากภายนอก ความแออัดของห้องเรียน อุปกรณ์ที่ไม่ครบถ้วน และสถานที่เรียนที่ไม่เป็นสัดส่วน นอกจากนี้ ปัญหาการเดินทางและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องยังเป็นอุปสรรคสำคัญ ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากผู้เรียน ได้แก่ การปรับปรุงสถานที่เรียนให้เหมาะสม เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โต๊ะเรียน ห้องนั่งที่สะอาด และแหล่งเรียนรู้ที่เข้าถึงง่ายขึ้น รวมถึงสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น ควรมีการพัฒนา สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้มีความเป็นสัดส่วน ลดปัญหาที่รบกวนการศึกษา และเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่ดีขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษานอกระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ปัจจัยด้านการจัดการศึกษา จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่มองว่าการศึกษานอกระบบเป็นโอกาสสำคัญสำหรับผู้ที่มีข้อจำกัดโอกาสทางการศึกษา และโดยรวมมีระบบการเรียนการสอนที่ดี อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบได้แก่ การขาดแคลนทรัพยากร เช่น งบประมาณ ครู และอุปกรณ์การเรียน หลักสูตรบางรายวิชาไม่มีหนังสือเรียน ทำให้ผู้เรียนต้องดาวน์โหลดจากเว็บไซต์ ซึ่งบางคนอาจไม่สะดวก และการเรียนการสอนไม่ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงาน นอกจากนี้ ยังพบปัญหาเกี่ยวกับการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะในกลุ่มผู้เรียนที่มีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ หรืออยู่ในพื้นที่ห่างไกล และบางรายรู้สึกว่าการเรียน กิจกรรม และเกณฑ์การประเมินบางอย่าง เช่น กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) อาจมีข้อจำกัดที่เป็นภาระต่อผู้เรียน ข้อเสนอแนะที่ได้รับ ได้แก่ การเพิ่มทางเลือกการเรียนออนไลน์เพื่อลดภาระการเดินทาง การจัดหลักสูตรที่กระชับและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น การเพิ่มการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี และการให้แนวทางที่ยืดหยุ่นสำหรับผู้ที่มีภาระงานหรือไม่สามารถเข้าเรียนได้ทุกครั้ง โดยสรุป ควรมีการพัฒนาระบบการศึกษานอกระบบให้มี ความยืดหยุ่น ครอบคลุม และสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง เพื่อลดอุปสรรคและทำให้การศึกษานอกระบบเป็นทางเลือกที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการตัดสินใจเลือกการศึกษานอกระบบของผู้เรียนต่างช่วงวัยในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับเขตดินแดงมีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลตามกรอบงานวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับเขตดินแดง ให้ความสำคัญกับการศึกษานอกระบบในระดับสูง โดยปัจจัยด้านการจัดการศึกษามีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือสภาพแวดล้อม ส่วนปัจจัยด้านบุคคลมีอิทธิพลน้อยที่สุด ซึ่งสะท้อนว่าผู้เรียนให้ความสำคัญกับโครงสร้างและคุณภาพของหลักสูตรที่สามารถตอบสนองความต้องการของพวกเขา มากกว่าปัจจัยส่วนบุคคล งานศึกษาของ OECD (2021) ชี้ให้เห็นว่า การเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษา โครงสร้างหลักสูตรที่ยืดหยุ่น และการสนับสนุนจากสถานศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเลือกศึกษานอกระบบ โดยเฉพาะในบริบทของการศึกษาตลอดชีวิตที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เมื่อพิจารณาแยกตามช่วงวัย พบว่า ผู้เรียนในกลุ่มเจนเนอเรชั่น Z (อายุ 12-27 ปี) ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านบุคคลน้อยกว่ากลุ่มวัยทำงาน (เจนเนอเรชั่น X,Y) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกปัจจัย ผลการวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับแนวคิด Self-Determination Theory (Ryan & Deci, 2000) ซึ่งระบุว่า กลุ่มวัยทำงานมักมีแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) มากกว่า เนื่องจากพวกเขามีเป้าหมายด้านอาชีพที่ชัดเจน และต้องการใช้การศึกษานอกระบบเป็นเครื่องมือพัฒนาทักษะที่จำเป็น ในขณะที่กลุ่มวัยรุ่นมักได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมและแรงกดดันทางสังคมมากกว่าความต้องการพัฒนาตนเองโดยตรง (Eccles & Roeser, 2011) แม้ว่าค่าเฉลี่ยของทั้งสองกลุ่มจะแตกต่างกัน แต่ผลการวิเคราะห์ทางสถิติด้วย Mann-Whitney U Test พบว่า ไม่มีความแตกต่าง แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษานอกระบบของทั้งสองกลุ่มมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ Pichierri et al (2020) ที่ระบุว่า แม้ว่ากลุ่มผู้เรียนต่างช่วงวัยอาจมีแรงจูงใจที่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยด้านโครงสร้างหลักสูตรและการเข้าถึงทรัพยากรการศึกษาเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียนทุกกลุ่ม ดังนั้น ผลการศึกษานี้จึงชี้ให้เห็นว่า แม้กลุ่มวัยทำงานและวัยรุ่นอาจมีแรงจูงใจที่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการศึกษานอกระบบยังคงเป็นโครงสร้างของระบบการศึกษาและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

2. เปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกการศึกษานอกระบบของผู้เรียนต่างช่วงวัยในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับเขตดินแดง ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับเขตดินแดงให้ความสำคัญกับการศึกษานอกระบบในระดับมาก อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มผู้เรียนต่างช่วงวัย พบว่ากลุ่ม เจนเนอเรชั่น X,Y (อายุ 28-43 ปี) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า เมื่อเทียบกับกลุ่ม เจนเนอเรชั่น Z (อายุ 12-27 ปี) ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า แต่ผลการทดสอบ Mann-Whitney U Test พบว่า ไม่มีความแตกต่าง แสดงให้เห็นว่าการตัดสินใจเลือกศึกษานอกระบบของผู้เรียนทั้งสองกลุ่มมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกัน แม้จะมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกัน แบ่งตามปัจจัยทั้ง 3 ด้านดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านบุคคลมีความแตกต่างระหว่างกลุ่มวัยอย่างมีทางสถิติ ($p = 0.021$) โดยพบว่า กลุ่ม เจนเนอเรชั่น X,Y มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ขณะที่กลุ่ม เจนเนอเรชั่น Z มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ผู้เรียนวัยทำงานมีแรงจูงใจที่ชัดเจนกว่าในการศึกษานอกระบบ เนื่องจากพวกเขาต้องการพัฒนาทักษะเพื่อนำไปสู่โอกาสในสายอาชีพ หรือความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน แนวคิด Self-Determination Theory ของ Ryan & Deci Ryan & Deci, 2000 อธิบายว่า แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) เป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้บุคคลเลือกศึกษานอกระบบ โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีเป้าหมายทางอาชีพที่ชัดเจน การมีความสามารถในการกำกับตนเอง (Autonomy) และการรับรู้ถึงความสามารถของตนเอง (Competence) ส่งผลให้บุคคลมีแนวโน้มพัฒนาทักษะผ่านการเรียนรู้ทางเลือกมากขึ้น นอกจากนี้ Tough (2020) อธิบายว่าผู้เรียนที่มีเป้าหมายชัดเจนทางอาชีพมักเลือกการศึกษานอกระบบเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเอง และเน้นการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง (Tough, 2020) เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลต่อการเลือกศึกษานอกระบบของกลุ่ม เจนเนอเรชั่น Z พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งอาจมาจากหลายปัจจัย เช่น การขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การพึ่งพาระบบการศึกษาแบบดั้งเดิม หรือการที่ยังไม่ได้ตระหนักถึงประโยชน์ของการศึกษานอกระบบ งานศึกษาของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2020) พบว่า เยาวชนที่ยังอยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับมีแนวโน้มพึ่งพา

โครงสร้างของโรงเรียนและมหาวิทยาลัยมากกว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบนอกระบบ ซึ่งเป็นเหตุผลที่ทำให้ปัจจัยด้านบุคคลของกลุ่ม เจนเนอเรชั่น Z มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มวัยทำงาน บทบาทของปัจจัยด้านการจัดการศึกษาและสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านการจัดการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในการศึกษานี้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนให้ความสำคัญกับโครงสร้างของระบบการศึกษานอกระบบ เช่น คุณภาพหลักสูตร ความยืดหยุ่นของเวลาเรียน การเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่สะดวก และความสามารถในการนำไปใช้ได้จริง งานวิจัยของ Garrison & Archer (2021) พบว่า หลักสูตรที่สามารถปรับให้เข้ากับความต้องการของผู้เรียน และสามารถเรียนผ่านช่องทางที่สะดวก เช่น ออนไลน์หรือการเรียนแบบไฮบริด มีแนวโน้มช่วยเพิ่มการเข้าถึงของผู้เรียนมากขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลุ่มวัยทำงานเลือกศึกษานอกระบบ

2.2 ปัจจัยด้านการจัดการศึกษา เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในระดับสูงสำหรับผู้เรียนทุกช่วงวัย แม้ว่าปัจจัยด้านบุคคลจะมีความแตกต่างระหว่างกลุ่มวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อนำมาวิเคราะห์ในเชิงโครงสร้าง พบว่า ปัจจัยด้านการจัดการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุดในทั้งสองกลุ่ม โดยกลุ่ม เจนเนอเรชั่น X,Y (อายุ 28-43 ปี) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเล็กน้อย ขณะที่กลุ่ม เจนเนอเรชั่น Z (อายุ 12-27 ปี) มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม ผลการทดสอบทางสถิติด้วย Mann-Whitney U Test พบว่า ไม่มีความแตกต่าง ซึ่งหมายความว่าผู้เรียนในทุกช่วงวัยให้ความสำคัญกับปัจจัยนี้ในระดับที่ใกล้เคียงกัน ความสำคัญของปัจจัยด้านการจัดการศึกษาอาจอธิบายได้จาก แนวคิดด้านการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และการศึกษาทางเลือก (Alternative Education) ที่ชี้ให้เห็นว่า การออกแบบระบบการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้และทักษะได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานศึกษาของ Garrison & Archer (2021) สนับสนุนว่าผู้เรียนในทุกช่วงวัยให้ความสำคัญกับ คุณภาพหลักสูตร โครงสร้างการเรียนรู้ที่สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน และโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษานอกระบบ เนื่องจากผู้เรียนคาดหวังให้ระบบการศึกษา สามารถรองรับความแตกต่างของแต่ละบุคคล และปรับตัวให้เข้ากับข้อจำกัดทางด้านเวลา ภาระงาน และสภาพแวดล้อมทางสังคม เมื่อพิจารณาในบริบทของการศึกษานอกระบบ หลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถออกแบบเส้นทางการเรียนรู้ของตนเองได้ เป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญ งานศึกษาของ OECD (2021) ระบุว่า ระบบการศึกษานอกระบบที่มีการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษาและภาคอุตสาหกรรมสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้รับทักษะที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งช่วยเพิ่มโอกาสให้กับผู้เรียนวัยทำงาน (เจนเนอเรชั่น X,Y) ขณะเดียวกัน ระบบการศึกษาที่สามารถปรับให้เข้ากับรูปแบบการเรียนรู้ที่ทันสมัย เช่น Blended Learning และ e-Learning ก็มีบทบาทสำคัญสำหรับกลุ่มวัยรุ่น (เจนเนอเรชั่น Z) ที่คุ้นเคยกับเทคโนโลยีดิจิทัล

2.3 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจศึกษานอกระบบของผู้เรียน แม้ว่าผลการวิเคราะห์ทางสถิติจะไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ($p = 0.176$) แต่ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมยังคงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในแง่ของ การสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน และทรัพยากรทางการศึกษา Eccles & Roeser (2011) อธิบายว่าครอบครัวและชุมชนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแรงจูงใจและพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะในบริบทของการศึกษานอกระบบ ครอบครัวที่ให้การสนับสนุนด้านการศึกษา เช่น การให้คำแนะนำ การจัดหาทรัพยากรการเรียนรู้ และการส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อการศึกษา มีแนวโน้มที่จะช่วยให้ผู้เรียนตัดสินใจศึกษาต่อแม้อยู่นอกระบบการศึกษาแบบดั้งเดิม นอกจากนี้ ชุมชนที่มีแหล่งเรียนรู้ เช่น ศูนย์การเรียนรู้ ห้องสมุด และแพลตฟอร์มออนไลน์ ยังสามารถเป็นปัจจัยที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายขึ้น ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับงานศึกษาของ Pichierrri et al (2020) ที่ระบุว่า การเข้าถึงเทคโนโลยีและอุปกรณ์การเรียนรู้เป็นตัวแปรสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ Ryan & Deci (2000) ยังเสนอว่าสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้จะช่วยเพิ่มแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ทำให้ผู้เรียนมีความ

ต้องการพัฒนาตนเองมากขึ้น และมีแนวโน้มเลือกศึกษานอกระบบเพื่อพัฒนาทักษะที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร การศึกษานอกระบบให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย โดยเฉพาะ การเพิ่มหลักสูตรแบบ Blended Learning สำหรับ Generation Z ซึ่งเป็นกลุ่มที่เติบโตมากับเทคโนโลยีและการเรียนรู้แบบออนไลน์ การออกแบบหลักสูตรให้มีการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ที่รวมระหว่าง การเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลและการเรียนรู้ภาคปฏิบัติ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน การจัดอบรมทักษะอาชีพสำหรับ Generation Y ซึ่งเป็นกลุ่มวัยทำงานที่ต้องการพัฒนาทักษะเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพ ควรมีหลักสูตรฝึกอบรมที่เน้น การพัฒนาทักษะเฉพาะทาง เช่น ทักษะดิจิทัล ทักษะผู้ประกอบการ หรือทักษะที่เป็นที่ต้องการในตลาดแรงงาน

1.2 การสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษานอกระบบ ภาครัฐควรมีนโยบายที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการศึกษานอกระบบได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจและโอกาสทางการศึกษา การให้ทุนสนับสนุนสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษานอกระบบ เพื่อช่วยลดอุปสรรคทางการเงินและส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเลือกศึกษานอกระบบได้ตามความต้องการการพัฒนากระบวนแนะแนวการศึกษา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเลือกเส้นทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเป้าหมายของตนเอง โดยภาครัฐควรมีการจัดตั้ง ศูนย์แนะแนวการศึกษาสำหรับกลุ่มที่ต้องการพัฒนาตนเองผ่านระบบนอกระบบ

1.3 การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาภาคเอกชนสามารถมีบทบาทในการสนับสนุนการศึกษานอกระบบผ่านการพัฒนาหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับความต้องการของตลาดแรงงาน เช่น การร่วมมือระหว่างสถานประกอบการและศูนย์การศึกษานอกระบบ เพื่อออกแบบหลักสูตรที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะที่นำไปใช้ได้จริงในอุตสาหกรรม การจัดโครงการฝึกงานหรืออบรมร่วมกันระหว่างภาคเอกชนและภาคการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานได้

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการศึกษานอกระบบของผู้เรียนในช่วงวัยต่าง ๆ เพื่อให้สามารถพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มอายุ และเพิ่มประสิทธิภาพของการศึกษานอกระบบให้ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น

2.2 ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีอัตราการสำเร็จของผู้เรียนสูง เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้อื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สามารถช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ในระบบการศึกษานอกระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีและการแนะแนวเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้สะดวกยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเรียนรู้. (2566). *นโยบายส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในประเทศไทย*. สำนักพิมพ์กรมส่งเสริมการเรียนรู้.

- กรมส่งเสริมการศึกษาพิเศษ. (2564). รายงานสถานการณ์การหลุดออกจากระบบการศึกษาประจำปีการศึกษา 2564. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการศึกษาพิเศษ.
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2020). ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงการศึกษานอกระบบของเด็กและเยาวชนไทย. กสศ.
- คุณานนต์ วิหคภิรมย์. (2565). แนวทางการบริหารจัดการศึกษานอกระบบเพื่อพัฒนาคุณภาพครูและหลักสูตร. วารสารศึกษาศาสตร์ไทย, 18(2), 34-52.
- มานะ สนธิวงษานนท์. (2549). การบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อสนับสนุนการศึกษานอกระบบในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มุตตาฝา ลำเห. (2559). ความต้องการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของผู้เรียนในจังหวัดปัตตานี. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. Retrieved from: <https://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2016/11842/1/TC1483.pdf>
- Eccles, J. S., & Roeser, R. W. (2011). *Schools as developmental contexts during adolescence. Journal of Research on Adolescence*, 21(1), 225-241. <https://doi.org/10.1111/j.1532-7795.2010.00725>.
- Garrison, D. R., & Archer, W. (2021). *E-learning in the 21st century: A framework for research and practice*. Routledge.
- Kikoria, G., & Sanikidze, T. (2023). *Factors influencing participation in non-formal education: A Comparative study*. International Journal of Lifelong Learning, 42(3), 145-162.
- Knowles, M. S. (2020). *The adult learner: The definitive classic in adult education and human resource development*. Routledge.
- Means, B., Toyama, Y., Murphy, R., & Baki, M. (2014). *The effectiveness of online and blended Learning: A meta-analysis of the empirical literature*. Teachers College Record, 115(3), 1-47.
- OECD. (2021). *Education at a Glance 2021: OECD Indicators*. OECD Publishing. https://www.oecd.org/en/publications/education-at-a-glance-2021_b35a14e5-en.html
- Pichierri, M., Di Fabio, A., & Gori, A. (2020). *COVID-19 school closures and cumulative Disadvantage: Assessing the learning gap in formal, informal, and non-formal education. International Review of Education*, 66(5), 711-732. <https://doi.org/10.1007/s11159-020-09845-2>
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). *Self-determination theory and the facilitation of intrinsic Motivation, social development, and well-being*. American Psychologist, 55(1), 68-78. https://selfdeterminationtheory.org/SDT/documents/2000_RyanDeci_SDT.pdf
- Thai PBS. (2021). *เยาวชนไทยกับการศึกษานอกระบบ: โอกาสและอุปสรรคในการเรียนรู้*. สืบค้นจาก <https://www.thaipbs.or.th>
- Tough, A. (2020). *The Adult's Learning Projects: A Fresh Approach to Theory and Practice in Adult Learning*. Routledge.
- Yamane, T. (1973). *Statistics, an introductory analysis*. 3rd ed. New York: Harper & Row.